

De tijdtafels, monument 750 jaar Stad Rijssen

Dit document bevat de tekst van de drie tijdtafels (zuilen) die ter gelegenheid van 750 jaar Stad Rijssen in 1993 zijn geplaatst in het centrum van Rijssen, op het Schild. Tevens is de vertaling in het Nederlands toegevoegd.

De drie tijdtafels zijn geplaatst als blijvend monument. De onthulling vondt plaats op 17 september 1993. In verband met de bouw van het nieuwe gemeentehuis in 2006 zijn ze tijdelijk weggehaald, met de bedoeling ze te zijner tijd weer te plaatsen op een geschikte plek in Rijssen. Het gemeentebestuur buigt zich momenteel nog over een geschikte locatie.

Rijssen, augustus 2008

Onthulling monument in 1993

Riessens	Jaar	Nederlands
Lebuïnus bouwt 'n keûrkske op t Skeeld	Ca 770	Lebuïnes bouwt een kerkje op het Schild
T Registr van n Graaf Van Dalen: 'item in parochia isnen'	1188	Het register van de Graaf Van Dalen: 'item in parochia risnen' (idem in de parochie Rijssen)
Biskop Otto III gef Riesen stadsrechn. 'Alsodaane Regten als de Stadt van Deventer hout met haaren Borgeren, sulks hebben wij ook binnen onse Stadt van Rijssen'	1243	Bisschop Otto III geeft Rijssen stadsrechten. "Dezelfde rechten, als die, welke de Stad Deventer afgesproken heeft met haar burgers, hebben wij ook binnen onze Stad Rijssen"
Ne brugge oawr de Regge; de Biskop slûp in 'Die stall to Risne' oondweg van Utrech naar Oldenzaal	1492	Een brug over de Regge; de Bisschop slaapt in 'die stall to Risne' (= pleisterplaats) onderweg van Utrecht naar Oldenzaal
Dr zwalket nen hoop slèch soldoatnvolk rond: 'Henrick Saltsburgh is met zijn benden tot Rijssen in Twente gekomen	1522	Er zwerft veel slecht soldatenvolk rond: "Henrick Saltsburgh is met zijn benden tot Rijssen in Twente gekomen"
Aegidius de Monte, Biskop van Deawntr zût de Riesnse koarke: 'Patronus St. Dionysius; Pastor Rotgerus ab Halteren'	1571	Aegidius de Monte, Bisschop van Deventer komt in Rijssen: Beschermheilige St. Dionysius, Pastoor Rutger Ab Halteren
Spaanse en Staatse troepn hoolt hoes in Riesn: 'doe hebben sij yn de karcke geschoeten'	1568-1648	Spaanse en Staatse troepen gaan te keer in Rijssen: "toen hebben ze in de kerk geschoten"
Maurits logeert op n Oostrhof	1598	Maurits logeert op de Oosterhof

Riessens	Jaar	Nederlands
Justinus Havenbergen is n eersn domie van Riesn	1629	Justinus Havenberg, dominee van het langzamerhand protestant wordende Rijssen
Boawn ne baandr-dure steet: "ferlat di nich op ersche dinge dat titlick got forswint geringe wat die mensche wieselick dot de dear soc dat efgi got"	1656	Boven een open staande-deur staat: "vertrouw niet op aardse dingen, het tijdelijk goed vervluchtigt snel, de mensen doen er verstandig aan het eeuwig goed te zoeken"
Oorlog met Bernard van Galen, Biskop van Meunstr (Bearndje de Koodeef) n Domie van Riesn mut 'een titlank in exilio in Hollant'	1665-1674	Oorlog met Bernard van Galen, Bisschop van Munster (Berendje de Koedief) de dominee van Rijssen moet weg uit Twente: tijdelijk in ballingschap in Holland
De provinciale pachters wordt oet Riesn vort ejach	1690	De provinciale pachters worden uit Rijssen weggejaagd
'Een deel van de Schildkerk nedergestort door een vehernente stormwindt van boven tot beneden omtrent 40 voeten langh en omtrent wel 30 voeten diep'	1717	'Een deel van de Schildkerk nedergestort door een vehernente (= hevige) stormwindt van boven tot beneden omtrent 40 voeten langh en omtrent wel 30 voeten diep'
Skoolmeastr Marsman gef de Riesndr biejnaam	1747	Schoolmeester Marsman geeft de Rijssenaren bijnamen
Riesn krig ne Pelmülle; In 1975 vanniesn op ebouwd	1752	Ter Horst bouwt de Pelmolen; in 1975 opnieuw opgebouwd
Schout Dikkers en Domie Cramer kriengt verskèl. In t skrif van Koediek steet n versje: 'Goeden morgen oude man, zeg mij eens wat hoor je er van, deesen is een prinsgezinde, geenen is een patriot, den regten koers kan ik niet vinden, wien is wijs of wien is zot?'	1787	Schout Dikkers, Oranjeklant, en Dominee Cramer, patriot, krijgen ruzie met elkaar. Een spotversje, dat toen in Rijssen werd gezongen: 'Goeden morgen oude man, zeg mij eens wat hoor je er van, deesen is een prinsgezinde, geenen is een patriot, den regten koers kan ik niet vinden, wien is wijs of wien is zot?'
De Fraanske lied; Riesn krig ne Municipaliteit: Gerrit Vlierman, Jan ter Horst sr; Jannus Tusveld, Jan Vincent, Hermannis van Boxel, Ludolph Janssen	1795	In de Franse tijd krijgt Rijssen een municipaliteit (stadsbestuur): Gerrit Vlierman, Jan ter Horst sr; Jannus Tusveld, Jan Vincent, Hermannis van Boxel, Ludolph Janssen
Skoolmeastr Gerharus van Wijngaarden, 'weegende tweehonderd oude ponden, is 'Maire-adjoint van Rijssen'. 'Les Paves dans la ville de Rijssen sont dans plusieurs endroits dans un mauvais état'	1806	Schoolmeester Gerhardus van Wijngaarden, 'weegende tweehonderd oude ponden' is Maire-adjoint (= adjunct-burgemeester) van Rijssen, 'le Français du Département des Bouches de l' Issele' (de Fransman van het Departement van de Monden van de Ijssel (toen de naam van Overijssel). Het plaveisel in de stad Rijssen is op verscheidene plaatsen in een slechte staat'
'Het Hervormd Genootschap 1315; de Roomsche Catholieke Kerk 337; Joodsche of Israëlitische Gemeente 32; de Luthersche Gemeente 3; de Doopsgezinde Gemeente 2; tesamen uitmakende 1689 zielen'	1809	De Franszen zijn alsmaar aan het tellen: 'Van het Hervormd Genootschap 1315; van de Roomsche Catholieke Kerk 337; van de Joodsche of Israëlitische Gemeente 32; van de Luthersche Gemeente 3; van de Doopsgezinde Gemeente 2; tesamen uitmakende 1689 zielen'
Doar hè j de Kozakn, oondr kolonel Galitskin en de Prusn oondr generaal Alexander von Benckendorf	1813	Daar zijn de Kozakken, onder kolonel Galitskin en de Pruisen onder generaal Alexander von Benckendorf

Riessens	Jaar	Nederlands
De Regge: 'Door het Riviertje de Aa naar Zwolle, des somers bij laag water bevaarbaar wordende, alleen op hetzelfde kleine Vaartuigen, of zoogenaamde sompen of schuiten gebruikt'	1815	Alle transport gaat via de Regge. Rijssen rapporteert: 'Om het riviertje de Aa (Regge) naar Zwolle in de zomer bij laag water te kunnen bevaren worden daarop alleen klein vaartuigen, zogenaamde zompen of schuiten gebruikt'
n Toorn op t Skeeld pleart noar dealtn	1826	De toren op het Schild stort in
Opstaand van de Belgen. Oet Riesn goat B.J. en A.J. Koedijk en A. Scherphof en D. Poortman met t Overijssels Schutterskorps met in n Tiendaagse Veldtocht	1830	Opstand van de Belgen. Uit Rijssen gaan B.J. en A.J. Koedijk en A. Scherphof en D. Poortman mee in het Overijssels Schutterskorps in de Tiendaagse Veldtocht
G.H. ter Horst Dzn. Begeent ne febriek: 'Vlijt geeft Brood voor 't Algemeen'	1835	G.H. ter Horst Dzn begint een fabriek: 'Vlijt geeft Brood voor 't Algemeen'
De Afscheiding in Riesn. Otto Voortman: 'een braaf mensch, en tamelijk bekwaam, om de Jeugd te doceeren in de waarheden van onzen Godsdienst'	1836	De Afscheiding in Rijssen. Otto Voortman: 'een braaf mens, en tamelijk bekwaam, om de jeugd te onderwijzen in de waarheden van onze Godsdienst'
Riesn: '430 huizen, 545 huisgezinnen, 2700 inwoners; 1 tabaksfabriek, 2 calicotsfabrieken, 12 katoen- en linnen- 2 katoenspinnerijen, 1 kammenmakerij, 2 pannen-, 1 potten- en 30 steenbakkerijen, 1 bierbrouwerij, 5 grofsmederijen, 1 hoedemakelij, 1 wind- olie en pel- en 2 wind-korenmolens'	1847	Van der AA: Rijssen: '430 huizen, 545 huisgezinnen, 2700 inwoners; 1 tabaksfabriek, 2 calicotsfabrieken, 12 katoen- en linnen- 2 katoenspinnerijen, 1 kammenmakerij, 2 pannen-, 1 potten- en 30 steenbakkerijen, 1 bierbrouwerij, 5 grofsmederijen, 1 hoedemakelij, 1 wind- olie en pel- en 2 wind-korenmolens'
Koning Willem III bezoch Riesn, de klokke van Wou luudt zik te barstn	1862	Koning Willem III bezoekt Rijssen, de klok van Van Wou wordt stuk geluid
De Koninklijke Nederlandsche Locaal-spoorwegmaatschappij: Riesn wordt an eslüt n op de liene van oost noar west	1888	De Koninklijke Nederlandsche Locaal-spoorwegmaatschappij: Rijssen krijgt de oost-west verbinding
'Allo jongs, dale met t spil' De Stoomgäste staakt mear as 4 moand	1906	'Kom op, jongens, we leggen het werk neer' zeggen de fabrieksarbeiders. Ze staken meer dan 4 maanden
De Locaalspoorwegmaatschappij. Neede-Hellendoorn: met t Bellootje kù j van t noordn noar t zuudn	1910-1935	De Locaalspoorwegmaatschappij. Neede-Hellendoorn: het Bellootje geeft de noord-zuid-verbinding
Oprichting 'Marktweezen, Plaatselijk Belang en VVV'	1911	Oprichting Marktweezen, Plaatselijk Belang en VVV
De gasfabriek gef lech, mear zoandr gaspenningn zit ie steale in n duustrn	1914	De Gasfabriek geeft licht, maar zonder gaspenningen zit men in het volslagen donker
Mij. Hollands Schwarzwald NV; borgemeastr Knottenbelt wil mear toerisme in Riesn	1916	Mij. Hollands Schwarzwald NV; burgemeester Knottenbelt wil meer toerisme in Rijssen
Begin van de TOVA (tot ontspanning van arbeiders); bouw van t Parkgebouw	1919	Begin van de TOVA (tot ontspanning van arbeiders), bouw van het Parkgebouw
Doktr Stokrs gef Riesn ne waterleiding	1932	Dokter Stokkers geeft Rijssen een waterleiding
Belcampo (H.P. Schönfeld-Wichers, 1902-1990) skrif zinne eerste fantasieverhaaln	1936	Belcampo (H.P. Schönfeld-Wichers, 1902-1990) schrijft zijn eerste fantasie-verhalen
N Tweedn Weareldoorlog; dr zeent 61 Riesndr umme ekùm en 107 Riessense Jùdn wùrn vot eslept noar de kampn	1940	De Tweede Wereldoorlog; er zijn 61 Rijssenaren omgekomen en 107 Rijssense Joden werden afgevoerd naar de kampen

Riessens	Jaar	Nederlands
700 jaar Stad, maear t fees wordt in '48 evierd	1943	Rijssen 700 jaar stad, maar het feest wordt in 1947 gevierd
Mientje ter Haar-Vrijdag oet de tied. Èur leawn was n getugenis van wat zee skreef: 'De Heere gedenkt nog stadig Zijn Verbonds en laat nooit varen het werk Zijner handen'	1943	Mientje ter Haar-Vrijdag overleden. Haar leven was een getuigenis van wat zij schreef: "De Heere gedenkt nog stadig Zijns Verbonds en laat nooit varen het werk Zijner handen" (uit "Brieven")
Canadeezn en Amerikaann maakt oons vriej!	1945	Canadezen en Amerikanen bevrijden ons
De GMF begeent as eerste op t nije industrieterrein	1947	De GMF start als eerste op het nieuwe industrieterrein
De steenfabriekn bakt aldrbarstnd vùlle steeendr vuur wederopbouw en niejbouw	1948	De steenfabrieken bakken ongelooflijk veel stenen voor wederopbouw en nieuwbouw
'Met n oaln Måester bie j n Heard', verhalenbundel van Van Wijngaarden	1955	'Met n oaln Måester bie j n Heard', verhalenbundel van Van Wijngaarden
t Zwembad n Koerbealt geet lùs, in 1965 krig Riesn n sportpark, in 1969 t oawrdekte bad; in 1972 ne sporthal	1962	Het zwembad De Koerbelt wordt geopend: in 1965 krijgt Rijssen een Sportpark, in 1969 het overdekte zwembad, in 1972 een sporthal
Grootskalege aanpak van verzorging van euldere leu: Wellehof 1964; Eltheto 1966; Maranatha 1972; Parkstede 1975	1964	Grootschalige aanpak van de ouderenverzorging; Wellehof 1964; Eltheto 1966; Maranatha 1972; Parksteden 1975
'Roze knùpkes' gedichn van Jan Rozendom (Jan van de Waandr)	1971	"Roze knùpkes" gedichten van Jan Rozendom (Jan van de Waander)
De E-8 raakt Riesn	1974	De E-8 raakt Rijssen
Oorkonde van Stadpartnerschap tuskn Riesn en Borghorst-Steinfurt	1974	Oorkonde van Stadpartnerschap tussen Rijssen en Borghorst-Steinfurt
Koningin Juliana bezoch Riesn	1975	Koningin Juliana bezoekt Rijssen
Woordnbook Nederlands-Twents van mr. K.D. Schönfeld-Wichers	1979	Woordenboek Nederlands-Twents mr. K.D. Schönfeld-Wichers
De stad hef zik oondrdoems rap oetebreajd; Plan Zuid, Nieuwland, Hagslagen, Braakmanslanden, Veeneslagen. Ook t centrum is kèts niej op ezat met n weenkl-oarf en t weenklcentrum met n fontein	1981	De stad heeft zich intussen snel uitgebreid: Plan Zuid, Nieuwland, Hagslagen, Braakmanslanden, Veeneslagen. Ook het centrum krijgt een geheel nieuwe opzet met een winkelerf, een winkelcentrum en een fontein.
Prins Bernhard skùt de Skeetbane lùs	1983	Prins Bernhard schiet de schietbaan open
De stoompiepe geet plat	1992	De fabrieksschoorsteen wordt opgeblazen
Riesn 750 joar Stad	1993	Rijssen 750 jaar stad

Door deze tijdtafels heeft de bevolking de geschiedenis van Rijssen vastgelegd voor de volgende generaties. Rijssen, met een eigen identiteit en volksaard, met gevoel voor humor, gemeenschapszin en noaberschap; én de gedrevenheid die een regionale winkelfunctie voortbracht en een sterk gevarieerde nijverheid, vooral in textiel, bouw en transport; en Europese uitstraling.

De onthulling vond plaats op 17 september 1993, door burgemeester E. van Voorden met de wens:

DAT N ZEAGN VAN GOD, OOK IN DE KOMNDE TIED, MAG RùSN OP ALLE LEU DEE WONT, WOARKT EN LEAWT IN OONZE STAD RIESN	"MOGE DE ZEGEN VAN GOD, OOK IN DE TOEKOMST, RUSTEN OP ALLE MENSEN DIE WONEN, WERKEN EN LEVEN IN ONZE STAD RIJSSEN"
--	--